

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

معاونت امور زنان و خانواده
ریاست جمهوری

گزارش طرح ارتقاء تاب آوری اجتماعی زنان و خانواده

اداره کل هماهنگی معاونت رئیس جمهور در امور زنان و خانواده
با همکاری دفتر امور زنان و خانواده استانداری گیلان

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش:	طرح توان افزایی و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی در جوامع محلی
کارفرما:	معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری
برگزار کننده:	دفتر امور بانوان و خانواده استانداری گیلان
نام استان:	گیلان
زمان اجرا:	۱۳۹۶ و ۱۳۹۷

فهرست

۱	دیباچه
۲	۱. مرور ادبیات موضوع
۲	۱-۱. چارچوب مفهومی تاب‌آوری
۳	۱-۲. تعاریف
۴	۱-۳. ظرفیت‌ها در تاب‌آوری
۵	۱-۴. تاب‌آوری و توسعه اجتماعی
۶	۱-۵. سرمایه‌ها در ارتقاء تاب‌آوری
۸	۱-۶. نتیجه‌گیری
۹	۲. نقشه استان
۹	۳. گزارش فاز یک
۹	۳-۱. اقدامات انجام شده مقدماتی در راستای اجرایی‌سازی طرح
۱۰	۳-۲. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب اساتید و شاخص‌های انتخاب اساتید
۱۰	۳-۳. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های غیردولتی و شاخص‌های انتخاب آنان
۱۰	۳-۴. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز اول طرح
۱۲	۳-۵. پیش‌طرح در فاز اول و نتایج حاصله از آن
۱۳	۳-۶. گالری تصاویر فاز یک
۱۴	۴. گزارش فاز دو
۱۴	۴-۱. توزیع فعالیت در مناطق استان
۱۵	۴-۲. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی نقاط آسیب‌خیز و گروه‌های هدف جهت اجرای فاز دوم طرح
۱۵	۴-۳. اقدامات انجام شده در راستای اطلاع‌رسانی جهت حضور گروه‌های هدف در کلاس‌های آموزشی مربوطه
۱۵	۴-۴. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی و هماهنگی با گروه‌های ذی‌نفع در میان مردم محلی جهت اجرای طرح
۱۵	۴-۵. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز دوم طرح
۱۶	۴-۶. نتایج حاصل از پیش‌طرح در فاز دوم
۱۷	۴-۷. نقاط قوت و ضعف شناسایی شده
۱۸	۵. نقشه راه تاب‌آوری محلات
۱۸	۵-۱. شهرستان رشت - کوی امام رضا
۲۱	۵-۲. شهرستان رشت - محله اسماعیل آباد
۲۳	۵-۳. شهرستان رشت - محله حمیدیان
۲۶	۵-۴. شهرستان رشت - محله یخ‌سازی
۲۸	۵-۵. شهرستان شفت - روستای چوبر
۳۱	۵-۶. شهرستان رودسر - خزر محله
۳۳	۵-۷. شهرستان ماسال - محله ماسال و شاندرمن
۳۶	۵-۸. شهرستان لنگرود - محله چالکیاسر
۳۸	۶. سیمای تاب‌آوری
۳۹	۷. سیمای ریسک‌ها
۴۰	۸. نقشه راه

فهرست جداول

جدول ۱. تعاریف تاب‌آوری	۳
جدول ۲. تمایز سه نوع ظرفیت بر اساس معیارهای ذکر شده	۵
جدول ۳. مشخصات اعضای سازمانهای مردم‌نهاد و تشکلهای غیردولتی آموزش دیده بعنوان تسهیلگران محلی	۱۱
جدول ۴. سطح کلی رضایت شرکت‌کنندگان از کارگاه	۱۲
جدول ۵. توزیع فعالیت‌ها در مناطق استان	۱۴
جدول ۶. مشخصات کلاس‌های آموزشی	۱۶
جدول ۷. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در کوی امام رضا	۱۸
جدول ۸. حمایت و تقویت ظرفیتها در کوی امام رضا	۱۹
جدول ۹. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری کوی امام رضا	۱۹
جدول ۱۰. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در محله اسماعیل‌آباد	۲۱
جدول ۱۱. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله اسماعیل‌آباد	۲۲
جدول ۱۲. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در محله حمیدیان	۲۳
جدول ۱۳. حمایت و تقویت ظرفیتها در محله حمیدیان	۲۴
جدول ۱۴. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله حمیدیان	۲۴
جدول ۱۵. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در محله یخ‌سازی	۲۶
جدول ۱۶. حمایت و تقویت ظرفیتها در محله یخ‌سازی	۲۷
جدول ۱۷. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله یخ‌سازی	۲۷
جدول ۱۸. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در روستای چوبر	۲۸
جدول ۱۹. حمایت و تقویت ظرفیتها در روستای چوبر	۲۹
جدول ۲۰. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری روستای چوبر	۲۹
جدول ۲۱. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در خزر محله رودسر	۳۱
جدول ۲۲. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری خزر محله رودسر	۳۲
جدول ۲۳. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در محله ماسال و شاندرمن	۳۳
جدول ۲۴. حمایت و تقویت ظرفیتها در محله ماسال و شاندرمن	۳۴
جدول ۲۵. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله ماسال و شاندرمن	۳۴
جدول ۲۶. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در محله چالکیاسر	۳۶
جدول ۲۷. حمایت و تقویت ظرفیتها در محله چالکیاسر	۳۷
جدول ۲۸. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله چالکیاسر	۳۷

فهرست اشکال

- شکل ۱. انواع سرمایه‌ها در یک فرایند تاب‌آوری ۷
- شکل ۲. ویژگی شهرهای تاب آور ۸
- شکل ۳. نقشه استان گیلان ۹
- شکل ۴. برنامه کارگاه ۱۰
- شکل ۵. گالری تصاویر فاز ۱ طرح ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی ۱۳
- شکل ۶. نقشه گستردگی فعالیت‌ها در مناطق استان ۱۴
- شکل ۷. نمودار جنسیت شرکت کنندگان ۱۷
- شکل ۸. سیمای کوی امام رضا ۱۸
- شکل ۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در کوی امام رضا ۱۸
- شکل ۱۰- گالری تصاویر طرح تاب‌آوری ۲۰
- شکل ۱۱. سیمای محله اسماعیل آباد ۲۱
- شکل ۱۲. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله اسماعیل آباد ۲۱
- شکل ۱۳. سیمای محله حمیدیان ۲۳
- شکل ۱۴. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله حمیدیان ۲۳
- شکل ۱۵- گالری تصاویر طرح تاب‌آوری ۲۵
- شکل ۱۶. سیمای محله یخ‌سازی ۲۶
- شکل ۱۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در موسسه ایزد دوستان ۲۶
- شکل ۱۸. سیمای روستای چوبر ۲۸
- شکل ۱۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در روستای چوبر ۲۸
- شکل ۲۰- گالری تصاویر طرح تاب‌آوری ۳۰
- شکل ۲۱. سیمای خزر محله رودسر ۳۱
- شکل ۲۲. مشخصات طرح تاب‌آوری در خزر محله ۳۱
- شکل ۲۳- گالری تصاویر طرح تاب‌آوری ۳۲
- شکل ۲۴. سیمای محله ماسال و شاندرمن ۳۳
- شکل ۲۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله ماسال و شاندرمن ۳۳
- شکل ۲۶- گالری تصاویر طرح تاب‌آوری ۳۵
- شکل ۲۷. سیمای محله چالکیاسر ۳۶
- شکل ۲۸. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله چالکیاسر ۳۶

دیباچه

طرح توان افزایش و ارتقای تاب‌آوری اجتماعی زنان و خانواده‌ها، طی سال ۱۳۹۴ از طریق انعقاد موافقتنامه همکاری فی‌مابین معاونت امور زنان و خانواده و استانداری‌ها، بصورت پایلوت در ۱۳ استان اجرایی شد. پس از خاتمه اجرای طرح و بررسی گزارش‌های عملکردی استان‌های پایلوت؛ با توجه به نتایج به دست آمده، استقبال مخاطبان و درخواست سایر استان‌ها جهت اجرای طرح، این طرح بعنوان یکی از طرح‌های ملی معاونت امور زنان و خانواده طی سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ از طریق انعقاد موافقتنامه همکاری با استانداری‌های سراسر کشور در دستور کار قرار گرفت. اهداف اصلی دنبال شده در طرح عبارتند از:

- توان افزایش و آشنایی فعالان مدنی و جوامع محلی با فرآیند تحلیل سیستم‌های تاب‌آور
- تقویت تعاملات اجتماعی در جوامع محلی در راستای مواجهه و عبور از چالش‌های اجتماعی و محیط و غلبه بر اینگونه

چالش‌ها

- افزایش میزان مشارکت جوامع محلی در برنامه‌ریزی‌ها، مدیریت امور شهری و کاهش آسیب‌های اجتماعی
- دستیابی به نقشه راه ارتقای تاب‌آوری اجتماعی استان

با توجه به اهمیت مفاهیم تاب‌آوری اجتماعی و ضرورت تبیین مفاهیم بصورت صحیح و همچنین جلب مشارکت حداکثری جوامع محلی در راستای مدیریت امور مردمی و اجتماعی و کاهش آسیب‌های اجتماعی مبتلابه؛ مقرر گردید طرح مذکور در ۲ فاز اجرا شود که در فاز اول، ظرفیت‌سازی جامعه مدنی از طریق آموزش و جلب مشارکت ۲۰ نفر از اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد بومی فعال در حوزه‌های اجتماعی، خانواده، سلامت و پیشگیری از آسیب‌ها، بعنوان تسهیلگران محلی انجام گیرد. در فاز دوم، تسهیلگران بومی به نقاط در معرض آسیب خیز و آسیب پذیر استان اعزام شده و ضمن ارائه آموزش‌های لازم و انتقال مفاهیم مرتبط، با جلب مشارکت جامعه بومی در راستای شناسایی آسیب‌های اجتماعی هر منطقه و ارائه راهکارهای پیشنهادی ارائه شده توسط آنان، اقدام می‌کنند و سپس نقشه راه هر محله جهت تغییر و بهبود وضعیت تنظیم می‌شود. در نهایت با جمع‌بندی نقشه‌های بدست آمده از محله‌های گوناگون، یک‌پارچه سازی و ارائه نقشه راه استان حاصل گردید.

۱. مرور ادبیات موضوع

۱-۱. چارچوب مفهومی تاب‌آوری

گسترش آسیب‌های اجتماعی و اثرات آن بر جنبه‌های گوناگون جامعه، توجه بیش از پیش سطوح عالی کشور را به این پدیده جلب کرده است. در حال حاضر این ایده به طور گسترده پذیرفته شده که مردم، سازمان‌ها به ابزارها، امکانات و مهارت‌های اساسی نیاز دارند تا با چشم‌انداز ریسک‌های (خطرهای) پیچیده، به هم پیوسته و به‌طور فزاینده در حال تحول به شکلی مقابله کنند تا توانایی استفاده از فرصت‌ها، برای افزایش بهزیستی و رفاه عمومی را داشته باشند.

با این وجود، عملی کردن این ایده کاملاً معقول و پذیرفته شده، آسان نیست. دلیل عمده آن نیز عدم وجود ابزار و مهارت‌های لازم برای تحلیل سیستماتیک (منظم) تاب‌آوری است، به شکلی که بر اساس آن بتوان جنبه‌های مربوط به تاب‌آوری را در برنامه‌ریزی‌های توسعه و اقدامات بشردوستانه وارد کرد.

در این مدل تحلیل تاب‌آوری سیستم‌ها ابزاری است که به متخصصان این حوزه کمک می‌کند تا:

- یک کارگاه موفقیت «تحلیل تاب‌آوری سیستم‌ها برای جوامع محلی با رویکرد زنان و خانواده» را طراحی و برای یک جامعه محلی برگزار نمایند.
- از طریق مشارکت ذی‌نفعان در سطوح محلی بتوانند یک نقشه راه برای افزایش تاب‌آوری کشور، جوامع محلی و انجمن‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه زنان و خانواده طراحی کنند.
- نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل‌ها را در توسعه و برنامه‌ریزی اقدامات داوطلبانه و اجتماعی از طریق کنشگران مدنی (سازمان‌های مردم‌نهاد و تسهیل‌گران فعال حوزه زنان و خانواده) و نهادهای برنامه‌ریز در سطوح ملی و محلی ادغام نمایند.

۱-۲. تعاریف

تاب‌آوری چیست؟

تاب‌آوری، توانایی خانواده‌ها، جوامع محلی و مردم یک کشور برای جذب و بهبود یافتن از شوک است، در حالی که ساختار و منابع (درآمد) زندگی‌شان را برای مواجهه با استرس‌های بلند مدت، دگرگونی و بی‌ثباتی، به طور مثبت تطبیق یا تغییر می‌دهند (میچل، ۲۰۱۳). جدول زیر تعاریف متفاوت دیگری از مفهوم تاب‌آوری را از دیدگاه اندیشمندان در رشته‌های مختلف ارائه داده است.

جدول ۱. تعاریف تاب‌آوری

تعریف	نویسنده
به ظرفیت برآمدن از عهده خطرات ناگهانی پس از پیدایش، تاب‌آوری گفته می‌شود؛ یادگیری ترمیم و بازیابی.	Wildavsky (1991)
تاب‌آوری ظرفیت اضافی یا توانایی یک سامانه برای هضم مشکل است یا میزان مشکلی است که یک سامانه پیش از اینکه ساختار سامانه به‌وسیله تغییر دادن متغیرها تغییر کند، می‌تواند هضم کند.	Holling et al (1995)
تاب‌آوری کیفیت بنیادی اشخاص، گروه‌ها، سازمان‌ها و سامانه‌ها به‌عنوان یک کل است برای پاسخگویی مفید به تغییر چشمگیری که در هنگام از هم گسستن الگوی پیش‌بینی‌شده حوادث رخ می‌دهد، بدون به‌کار گرفتن دوره‌ای طولانی از حرکت رو به پسرفت.	Horne and Orr (1998)
تاب‌آوری توانایی یک شخص یا سازمان برای طراحی سریع و حرکات مثبت انطباقی کاربردی هماهنگ شده با وضعیت اضطراری است، به‌گونه‌ای که فشار کمی را متحمل شود.	Mallak (1998)
با توجه به معانی بلایا، تاب‌آوری محلی بدین معناست که یک منطقه، بدون متحمل شدن ضررهای ویرانگر، خرابی، کم شدن بهره‌وری یا کیفیت زندگی و بدون گرفتن کمک زیاد از طرف جوامع خارجی، قادر به پایداری در برابر یک حادثه طبیعی بسیار بزرگ باشد.	Miletti (1999)
ظرفیت سازگار کردن منابع و مهارت‌های موجود برای سامانه‌های جدید و شرایط عملیاتی.	Comfort (1999)
تاب‌آوری یک فرآیند فعال خوداصلاح‌کننده را شرح می‌دهد. تدبیر آگاهانه و رشد توانایی برای فعالیت به لحاظ روانشناسی در یک سطح بسیار بزرگ، نسبت به انتظار معینی که با توجه به توانایی‌های اشخاص و تجربه‌های پیشین وجود دارد.	Paton, Smith and Violanti (2000)
ظرفیت جوامع یا اکوسیستم‌های آسیب‌دیده برای هضم آثار منفی و ترمیم آن‌ها.	Cardona (2003)
توانایی یک عامل برای برآمدن از عهده فشار یک خطر یا سازگار شدن با آن.	Pelling (2003)
تاب‌آوری اکوسیستمی، ظرفیت یک اکوسیستم است برای تحمل کردن آسیب، بدون هضم شدن در درون شرایط متفاوت کیفی که به‌وسیله مجموعه متفاوتی از فرآیندها کنترل می‌شود.	Resilience Alliance (2005)
ظرفیت یک سامانه، جامعه یا اجتماع در معرض خطرات برای سازگار شدن، مقاومت کردن یا تغییر دادن برای رسیدن به سطح قابل قبولی از عملیات و ساختار و ادامه آن. این موضوع تعیین می‌شود به‌وسیله درجه‌ای که سامانه اجتماعی قادر به سازمان‌دهی خودش است برای افزایش این ظرفیت، آموختن از بلایای گذشته، حفاظت آتی بهتر و بهبود ارزیابی‌های کاهش امکان خطر.	UNISDR (2005)

(منبع: Manyena, 2006: 437)

آستانه بحرانی: نقطه‌ای که تغییری بزرگ در سیستم رخ می‌دهد.

لایه‌های اجتماع: افراد یا گروه‌هایی از مردم با ویژگی‌های مشترک، بسته به بافت یا زمینه، لایه‌ها ممکن است خانواده‌ها، انجمن‌ها، گروه‌ها یا جوامع محلی و مسئولینی از سطوح استانی و ملی (سیستم‌ها یا انجمن‌های بهداشتی و مربوط به سلامت و یا حرفه‌ای و ...) باشند.

ارتقاء تاب‌آوری: مدیریت اثرات شوک‌ها و موضوعات مرتبط با ریسک و تغییرات و بی‌ثباتی‌های آینده با تقویت ظرفیت جذب شوک‌ها، یا با انطباق یافتن برای کاهش در معرض قرارگیری آن‌ها و یا دگرگونی به شکلی که شوک دیگر نتواند اثری بر سیستم داشته باشد.

ریسک (خطر): ترکیب احتمال یک رویداد و پیامدهای منفی آن.

شوک: رویدادی ناگهانی که در اغلب موارد اثر منفی زیادی روی آسیب‌پذیری سیستم و اجزاء آن می‌گذارد. شوک‌ها اثرات منفی (یا مثبت) عمده‌ای را روی معنای زندگی مردم با کارکرد مردم و کشور دارند.

شوک فراگیر: حوادث نادر (بافراوانی کم) که تقریباً بر همه اشخاص در گروه هدف اثر می‌کند. مانند درگیری‌ها، منازعات و جنگ‌های خشونت‌آمیز، فوران آتش‌فشان، زلزله و یا کاهش ارزش پول و یا یک رویداد اجتماعی آسیب‌پذیر که جنبه همگانی در آن جغرافیا گرفته است مانند کودکان کار یا اعتیاد در یک گروه سنی.

شوک ویژه: رویداد مهمی که به طور خاص بر افراد و خانواده‌ها اثر می‌گذارد. مانند مرگ نان آور اصلی و یا از دست دادن فعالیت یا کاری که منبع اصلی درآمد است.

شوک فصلی: مانند سیل که مربوط به فصل بارانی سال است، یا تغییرات در قیمت مواد غذایی، تغییرات قیمت بازار یا شوک در یک محدوده زمانی معین مانند جابجایی‌های مکرر و یا بیماری وبا در بعضی مناطق و کشورها.

استرس (فشار، تنش): روند طولانی مدت که تضعیف‌کننده توانایی بالقوه، یا تعمیق‌کننده آسیب‌پذیری کنشگرهای آن سیستم است.

سیستم: واحدی از اجتماع (مانند فرد، خانواده، گروهی از مردم با ویژگی‌های مشترک، انجمن طایفه و قوم، بوم یا محیط زیست (مانند جنگل) یا نهاد یا وجودی فیزیکی (مانند شبکه زیر ساخت شهری) می‌باشد.

آسیب‌پذیری: تجلی آمادگی یا استعداد ابتلا به آسیب و در معرض قرار گرفتن.

۱-۳. ظرفیت‌ها در تاب‌آوری

ظرفیت جذب (کنار آمدن): توانایی یک سیستم برای آماده بودن، کاهش دادن، و یا جلوگیری کردن از اثرات منفی شوک‌ها، با استفاده از پاسخ‌های مقابله‌ای از پیش تعیین شده، به منظور حفظ و بازگرداندن ساختارها و کارکردهای اساسی و ضروری آن سیستم است. این ظرفیت شامل مکانیسم‌های مقابله‌ای است که در طول دوره‌های شوک مورد استفاده قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر، وقتی مردم برای مقابله و غلبه بر ریسک‌ها، بر اساس منابعی که به طور مستقیم در دسترس‌شان است، به ریسک واکنش نشان می‌دهند، از ظرفیت کنار آمدن یا جذب استفاده می‌کنند. منطق زیر بنایی این ظرفیت، عبارت است از: بازسازی یا ترمیم سطح موجود رفاه بلافاصله پس از وقوع یک حادثه.

ظرفیت انطباق: توانایی یک سیستم برای تنظیم، اصلاح و یا تغییر ویژگی‌ها و اعمال آن سیستم است تا آسیب‌های بالقوه آینده را تعدیل کرده و از فرصت‌ها به شکلی استفاده کند تا بتواند به عملکردش، بدون تغییرات عمده کیفی در عملکرد یا هویت ساختاری‌اش، ادامه دهد. به عبارت دیگر به اقدامات فعال یا پیشگیرانه (مورد انتظار) که مردم بر اساس تجربیات گذشته‌شان آن‌ها را به کار می‌گیرند تا درس‌هایی از تجارب گذشته یاد گرفته، و بر اساس این خطرات آینده را پیش‌بینی کرده و معیشت یا کاهش آسیب را تنظیم نمایند. ظرفیت انطباق در راستای تغییرات تدریجی بوده و در جهت حفظ وضع موجود رفاه مردم در مواجهه با خطرات آینده به کار گرفته می‌شود. تفاوت عمده بین ظرفیت‌های کنار آمدن (جذب) و انطباق در محدوده زمانی فعالیت‌هایی است که هر کدام از ظرفیت‌ها به کار می‌گیرند. در حالی که ظرفیت جذب، درگیر ماموریت‌های تاکتیکی و با منطق برنامه‌های کوتاه مدت است، ظرفیت انطباق شامل ماموریت‌های راهبردی و برنامه‌ریزی‌های بلندمدت‌تر را در بر می‌گیرد.

ظرفیت تغییر (تحول، دگرگونی، مشارکتی): توانایی برای ایجاد یک سیستم کاملاً جدید به طوری که شوک دیگر هیچ تاثیری نداشته باشد. این ظرفیت زمانی ضروری است که ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی، سیستم موجود را غیر قابل دفاع می‌کند. مثال‌هایی از ظرفیت تحول شامل معرفی ساز و کار حل تعارض در یک جامعه محلی، اقدامات برنامه‌ریزی شهری و اقدامات لازم برای از بین بردن کامل فساد و توانایی مردم برای دسترسی به دارایی و گرفتن کمک از پهنه گسترده تر سیاسی و اجتماعی (یعنی از سازمان‌های دولتی و به اصطلاح جامعه مدنی) است که طی آن مردم در فرآیندهای تصمیم‌گیری مشارکت می‌کنند. و از سوی دیگر، با ایجاد موسسات یا توسعه ظرفیت‌های نهادی در سطوح محلی هم رفاه فردی را بهبود می‌بخشند و هم موجب نیرومندی اجتماعی در بحران‌های آینده می‌شوند.

برای تمایز بین این سه نوع ظرفیت بر اساس چهار معیار ذکر شده به جدول زیر توجه کنید:

جدول ۲. تمایز سه نوع ظرفیت بر اساس معیارهای ذکر شده

معیار	ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر
پاسخ به ریسک	به اعتبار گذشته	مورد انتظار (آینده)	مورد انتظار (آینده)
قلمرو زمانی	کوتاه مدت	بلند مدت	بلند مدت
میزان تغییر	کم، وضع موجود	متوسط، تغییرات افزایشی	زیاد، تغییرات ریشه‌ای
نتیجه	ترسیم سطح فعلی رفاه	تامین رفاه آینده	افزایش رفاه حال و آینده

۴-۱. تاب‌آوری و توسعه اجتماعی

در سالهای اخیر کاربرد مفهوم تاب‌آوری برای سامانه‌های اجتماعی بسیار مورد توجه قرار گرفته است و برخی از محققان کاربرد آن را مورد توجه قرار می‌دهند؛ درحالی‌که دیگران نسبت به آن محتاط هستند. بسیاری از کاربردهای عملی که تاکنون صورت گرفته است، برای بررسی روابط تاب‌آوری اجتماعی- اکولوژیکی بوده است؛ برای نمونه: روش‌هایی که به وسیله آن تلاش‌های صورت گرفته برای بهبود تاب‌آوری اجتماعی به تاب‌آوری اکولوژیکی کمک می‌کند. (۱۱۳۹: Davidson ۲۰۱۲). مطالعاتی که درباره واکنش به آثار خطرات به وسیله بیشاپ و همکاران (۲۰۰۰) و میالر و همکاران (۱۹۹۹) انجام شد، نشان داد که فقط عوامل مهم در تاب‌آوری اجتماعی- اکولوژیکی (یادگیری چگونگی زندگی با تغییر و تردید، ترکیب انواع دانش برای یادگیری و دانش‌اندوزی، و ایجاد فرصت برای خود سازماندهی و ایجاد پیوند) تاب‌آوری را افزایش نمی‌دهند بلکه وجود آنها با سطح مشارکت در فعالیت‌ها و گروه‌های اجتماعی (برای نمونه: عضویت در انجمن‌ها و گروه‌های فعالیت اجتماعی) همبستگی دارد. از این مشاهده می‌توان نتیجه گرفت که با فعالیت در زمینه کاهش خطرات، امکان خطر در جامعه می‌تواند کاهش یابد حتی اگر اعضای جامعه به خودی خود دست به کاری نزنند. وجود تعداد بیشتری از مردم در فعالیت‌های اجتماعی، حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی، سودمندی و حل مسئله را ایجاد می‌کند و در نتیجه، تاب‌آوری آن‌ها در برابر بلایا و حوادث طبیعی یا خطرات اجتماعی بیشتر خواهد بود.

با وجود اینکه تحقیق بیشتر درباره این مسئله الزامی است، این تحقیق این امکان را روشن کرد که راهبردهای کاهش خطرات با توسعه اجتماعی ارتباط داده شوند و مکمل فعالیت‌های توسعه اجتماعی با آموزش خطرات خاص و فعالیت‌های کاهش ارتباط داده شوند. کی یفر (۱۹۸۴) و پیتون و بیشاپ (۱۹۹۶)، راهبردهای تفویض قدرت اجتماعی را این چنین تشریح کردند: توسعه مشارکت اجتماعی، افزایش کنترل مشاهده شده توسط ذی‌نفعان، آسان‌سازی شناخت اجتماعی از مشکلات و تدوین و توسعه راهبردهایی برای حل مساله یا فائق شدن بر مشکلات بر اساس روش‌هایی سازگار با نیازها، سامانه‌ها و ارزش‌های یک اجتماع خاص. برای تقویت تفویض قدرت، یک روش اجتماعی برای تصمیم‌گیری توصیه شده است.

مشارکت در شناخت مشکلات مشترک و گسترش و اجرای راه‌حل برای آن‌ها، توسعه پیروز شدن بر مشکل با تمرکز بر مشکل، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و تعهد عملی را آسان می‌کند. تمرکز روی اقدام فعالانه در مسائل برجسته به پروراندن سودمندی و مشارکت گروه‌های ذی‌نفع و افراد کمک می‌کند؛ بنابراین در این مدل تفویض قدرت، عوامل کلیدی می‌توانند در این کلمات خلاصه شوند: سودمندی، پیروز شدن بر مشکل یا مساله، تقویت حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی و ساختارهای پشتیبانی که به طور خلاصه در بالا شرح داده شد. مبنای تفویض قدرت فقط یکبار ایجاد می‌شود؛ گام بعدی شناخت تغییر اجتماعی، شرکت داشتن اعضای جامعه برای ایجاد پشتیبانی متقابل (کمک کردن به گسترش مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پشتیبانی جامعه) و

فرصت‌هایی برای تحت فشار قرار دادن نهادهای اجتماعی و حاکمیتی (کمک کردن به توسعه سودمندی و پیروز شدن بر مشکل با تمرکز بر مشکل) است؛ همچنین شاید سودمندی به هم پیوسته (مشارکت تعاملی)، یک شاخص خوب برای سطح همکاری و کمک موجود در درون یک اجتماع باشد و در نتیجه، شاید تا اندازه‌ای احتمال موفقیت راهبردهای کاهش مساله یا مشکل را ایجاد کرده که نیاز دارد تا عملیات به هم پیوسته و منظم پذیرفته و اجرا شوند.

نقش مدیریت بحران و تاب‌آوری اجتماعی شامل ترکیب و تطبیق دورنماها / نیازهای به دست آمده از مشاوره اجتماعی در درون یک بافت راهبردی شده و تا جایی که ممکن است برای تهیه اطلاعات و منابع لازم برای تقویت تفویض قدرت، خودیاری و ارتقاء تاب‌آوری جست و جو می‌شود؛ بنابراین نهادهای سیاست‌گذار در حوزه‌های اجتماعی (به عنوان مثال معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری) به عنوان مشاور جوامع عمل می‌کنند نه به عنوان هدایت کننده فرآیند تغییر؛ علاوه بر این، شاید پذیرش یک راهبرد رشدگرا، برای ارتقای شایستگی و تاب‌آوری اعضای جامعه، بافتی را آماده کند که موجب تاب‌آوری مداوم در طی زمان شود. نادر بودن خطرات و یا ریسک‌ها و شوک‌ها، یک پیامد مهم دارد؛ برای نمونه: یک الگوی کمبود یا خسارت به راهبردهایی می‌انجامد که اعضای جامعه را به اینکه برای کاهش خسارتهای ناشی از خطرات، سرمایه مالی یا اجتماعی خود را خرج تقویت یا اصلاح خانه یا ساختمانشان کنند، تشویق می‌کند. از دیدگاه دیگر رشد، تمرکز روی سرمایه‌گذاری در اصلاح ساختاری برای افزایش ارزش سرمایه‌ای اموال، افزایش ارزش فروش دوباره یا کاهش هزینه‌های بیمه‌ای خواهد بود و این یعنی نشان دادن منافع اجتماعی و شخصی که از انجام فعالیت‌های کاهش خطر معین به دست می‌آید؛ بنابراین، این روش از تمرکز روی ارزش سازگاری محلی و محیط و توسعه راهبردهای هدایت شده به سوی حفظ کیفیت درک شده زندگی در رابطه با فعالیت خطرات، ریسک‌ها و یا شوک‌ها دفاع می‌کند «ادامه تفویض قدرت قانونی و در نتیجه شایستگی‌هایی که تاب‌آوری را در برابر مصائب پی ریزی می‌کنند شامل ادغام سودمندی به هم پیوسته، توانایی‌های فائق آمدن بر مشکل و پشتیبانی از حس تعلق و هویت اجتماعی می‌شود. این، موضوع توانایی برای واکنش در برابر مصائب را طوری پرورش خواهد داد و تقویت خواهد کرد که خسارت و بی نظمی را به حداقل برساند و رشد را ارتقا دهد. این موضوع از طریق طرح‌ها و فعالیت‌هایی که مشارکت اجتماعی را در حل مشکل تقویت می‌کنند، به آسانی انجام می‌شود؛ اگر از همان ابتدا فعالیت اجتماعی بر یک حادثه خطرناک خاص استوار باشد، این موضوع به‌طور ویژه‌ای اهمیت می‌یابد.» (رمضانزاده لسبویی، ۱۳۹۳).

خصوصیات یک جامعه (شهر یا محله) تاب‌آور

امروزه برای درک ویژگیها و خصوصیات جوامع تاب‌آور مطالعات زیادی صورت گرفته است؛ برای نمونه: کای و همکاران (۲۰۱۱): ۳۶۹-۳۶۰ مطالعه‌ای با عنوان «شناسایی مطلوبترین استراتژی‌های بهبود تاب‌آوری اکولوژیکی در برابر سیل در مناطق آسیب پذیر اکولوژیکی» را انجام داد؛ هرچند او در مطالعه تنها به بررسی عوامل سیلاب در یک شهر کوچک پرداخت اما در مطالعه خود به این نتیجه رسید که مسائل مدیریت در تاب‌آوری بسیار مهم است:

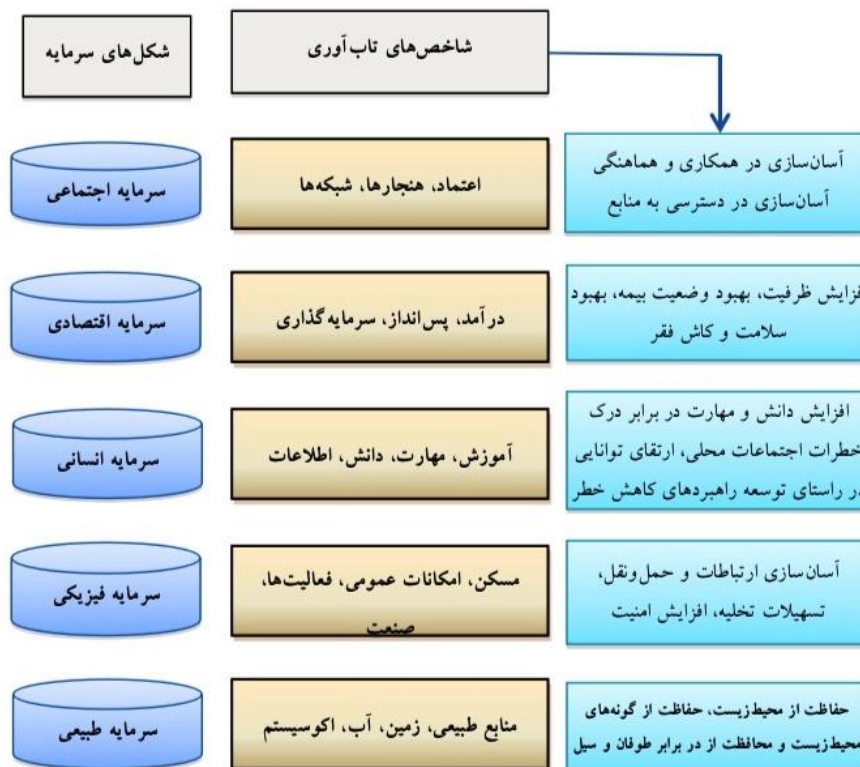
- توانایی تحمل شوک‌ها و ضربه‌های وارده از یک خطر به گونه‌ای است که آن خطرها (ریسک‌ها و یا شوک‌ها) تبدیل به سانحه نشوند (احتمال شکست را کاهش دهد)
- توانایی برگشت به عقب پس از سانحه (بتواند پیامدهای شکست را کاهش دهد)
- امکان و فرصت برای تغییر و پذیرش پس از سانحه (زمان موردنیاز برای بهبودی و همچنین مقدار آسیب پذیری را کاهش دهد)

۱-۵. سرمایه‌ها در ارتقاء تاب‌آوری

برای ایجاد شهرها، محله‌ها و یا جوامع تاب‌آور با تأکید بر نقش مدیران محلی، اشکال مختلف سرمایه نقش دارند که سرمایه اجتماعی با تأکید بر مؤلفه‌های اعتماد، شبکه‌ها و هنجارها یکی از انواع سرمایه تأثیرگذار می‌باشد. سرمایه اجتماعی تاریخچه‌ای بس طولانی و نامحسوسی در میان علوم اجتماعی دارا می‌باشد. اولین کسی که این اصطلاح را به کار برده‌ای فان بود. بعدها جیمز کلنن نقش شرکت اجتماعی را در شکل‌گیری فرهنگ و تعلیم و تربیت شرح داد. (قالیباف و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۳). سرمایه اجتماعی یکی از ابعاد برجسته تحقیقاتی علوم اجتماعی است، این اصول اجتماعی باعث تقویت افراد و گروهها می‌شود. «سرمایه اجتماعی با عضویت در گروه‌ها و انجمنها، اهداف گروهی را مثل دموکراسی، مشارکت و توسعه اجتماعی را تقویت

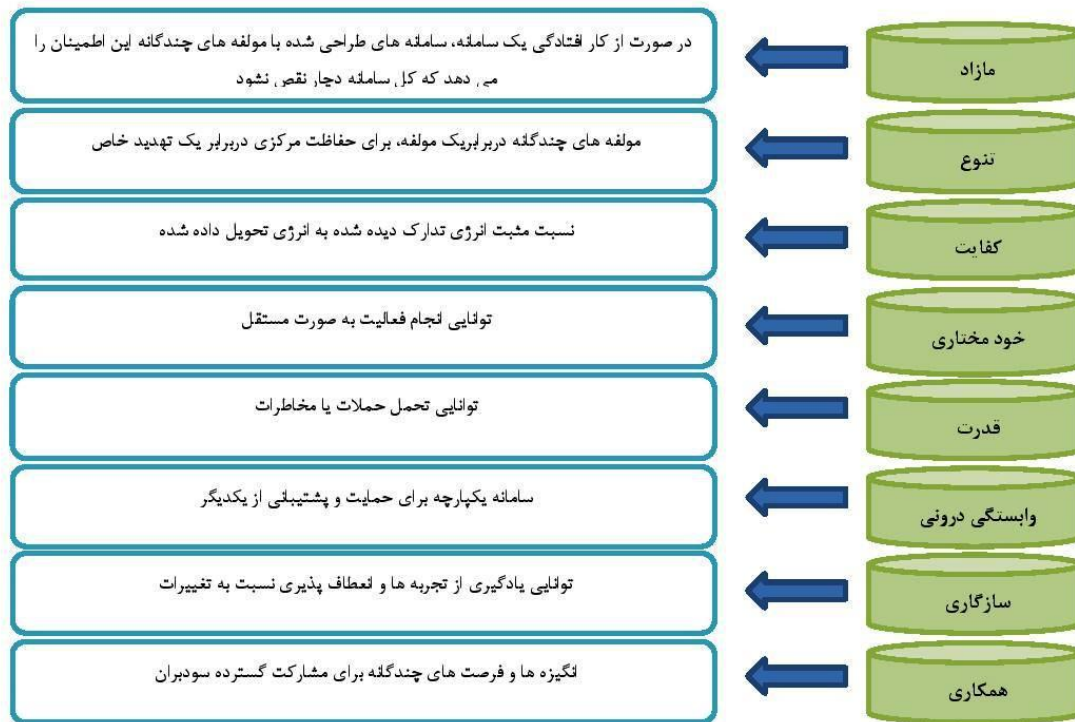
می‌کند. «پوتنام، ۲۰۰۲: ۶۹). پوتنام مدعی است که «شرکت در اجتماع مانند شبکه‌های رسمی و شبکه‌های غیررسمی جامعه، مرکز اصلی مفهوم سرمایه اجتماعی است» (۲۰۰۰: ۵۶). سرمایه اقتصادی، انسانی، سرمایه فیزیکی و سرمایه طبیعی از انواع سرمایه‌های دیگر هستند که در مجموع به صورت یک سامانه در عملکرد اجتماعات تاب آور تأثیرگذار هستند (Mayunga, ۶: ۲۰۰۷). «سرمایه اقتصادی که درآمد پولی و سایر منابع مالی و دارایی‌ها و نیز تجلی نهادی آن یعنی حقوق مالی را در برمی‌گیرد. سرمایه اقتصادی سیال تر است و به آسانی به سرمایه اجتماعی و فرهنگی تبدیل می‌شود، در مقابل، قابلیت تبدیل سرمایه اجتماعی به سرمایه فرهنگی پرهزینه تر است.» (نوربخش، ۱۳۹۰: ۱۱۱-۱۱۲) سرمایه انسانی بیشتر آموزش، مهارت و دانش مدیران و سطوح محلی در برابر ریسک‌ها و خطرات را شامل می‌شود. آموزش و ظرفیت‌سازی کاهش خطرپذیری بلایا در سطح محلات به عنوان یکی از اصولی است که در فرآیند مدیریت تاب‌آوری و بلایا پیوسته باید مورد توجه قرار گیرد. سرمایه فیزیکی شامل مسکن، امکانات عمومی و ... است که آسان‌سازی در ارتباطات و حمل و نقل از زیرمجموعه‌های آن به شمار می‌رود و در نهایت، سرمایه طبیعی هم شامل منابع طبیعی، آب و اکوسیستم می‌باشد که در این بخش باید گونه‌های خاص گیاهی و جانوری و شرایط محیط طبیعی زندگی افراد و حفاظت از آنها در برابر بلایا محافظت شوند».

از مهمترین خصوصیات جوامع تاب آور، عملکرد سرمایه انسانی در شهرها است. سرمایه انسانی، مهارت، دانش و سطح اطلاعاتی جوامع را در ارتباط با بهبود وضعیت تاب‌آوری می‌سنجد. افزایش دانش و مهارت در برابر درک خطرات شهروندان، ارتقای توانایی در راستای توسعه راهبردهای کاهش خطر از مهمترین ویژگی‌های جوامع تاب‌آور می‌تواند دانسته شود که برای ایجاد این وضعیت آموزش به عنوان یک اصل ضروری پیوسته مورد تأکید برنامه‌ریزان است. در رابطه با آموزش خطرات، این فرآیند می‌تواند به وسیله آماده کردن شهروندان با طرح‌های خطری که چالش‌های بالقوه، فرصت‌ها و رفتارهایی که به وسیله اجتماع در برابر خطر صورت می‌گیرد را شرح دهد و همچنین توسعه راهبردهای استفاده کردن از آنها یا مدیریت و احاطه کردن آنها را شرح می‌دهند. برای ایجاد جوامع تاب آور در برابر بلایا و خطرات پنج سرمایه، اجتماعی، اقتصادی، انسانی، فیزیکی و طبیعی تأثیرگذار هستند. برای ایجاد جوامع تاب‌آور در سال‌های اخیر، این رویکرد بسیار مورد بررسی قرار گرفته است. راه‌حل‌های بسیاری زیادی هم برای ایجاد جوامع تاب‌آور ارائه شده است. شکل ۱ نوع تقسیم بندی سرمایه‌ها و نقش آن‌ها را در تاب‌آوری جوامع به تصویر می‌کشد.

شکل ۱. انواع سرمایه‌ها در یک فرآیند تاب‌آوری

شکل ۲ هشت ویژگی شهرهای تاب‌آور را از دیدگاه گودزچالک مطرح می‌کند که این ویژگیها عبارت‌اند از: تنوع، کفایت، خودمختاری، قدرت، وابستگی درونی، سازگاری، مازاد و همکاری. خودمختاری شهرها بر توانایی انجام فعالیتهای مدیریت شهری به صورت مستقل تأکید دارد. قدرت هم بر توانایی و مقاومت شهر در راستای مقابله با انواع بلایا و خطرات اشاره دارد و نیز همکاری و سازگاری بر میزان مشارکت شهروندان.

شکل ۲. ویژگی شهرهای تاب آور

۶-۱. نتیجه گیری

آموزش در سطوح مختلف جامعه با هدف حفظ امنیت به ویژه در زمان وقوع خطرات و شرایط پس از وقوع، اهمیت بیشتری دارد. مهمترین اقداماتی که نهادهای برنامه ریز در این زمینه می‌توانند انجام دهند عبارتند از: آگاهی و برنامه‌های آموزشی درباره کاهش خطرپذیری، برنامه‌های آموزشی برای مقامات محلی و مدیران جامعه، برنامه‌ها و تمرینهای مشارکتی برای اعتمادسازی و مشارکت ذی نفعان در جوامع محلی و درنهایت، در راستای تاب‌آوری جوامع به لحاظ رویکردی و بر اساس قوانین موجود در کشور ابتدا باید میزان تاب‌آوری در ابعاد مختلف با تأکید بر شاخصها و معیارهای قابل سنجش مورد واکاوی قرار بگیرد. طرح ارتقا تاب‌آوری زنان و خانواده ابتکاری است که از سال ۱۳۹۵ تاکنون توسط معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری در سطح ملی و با همکاری بخش‌ها و نهادهای ذیربط در استانها برنامه‌ریزی و اجرا شد تا بتواند ضمن آموزش و توسعه ظرفیتهای فردی و گروهی برای ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی زنان و خانواده در سطوح محلی، جوامع را به:

- درک فعال از چشم انداز ریسک و چگونگی اثر آن بر سیستم و چگونگی کنش‌های جامعه در هر زمینه
- تعیین این که در کدام لایه جامعه آن خطرات به بهترین شکل مدیریت شوند و استفاده از مجموعه‌ای از اصول تاب‌آوری به منظور تقویت ظرفیت سیستم برای جذب شوک و یا انطباق و تغییر به طوری که کمتر در معرض شوک قرار گیرند تا با برنامه ریزی مشارکتی و تقویت لایه‌های اجتماعی، بتوانند ارتقا تاب‌آوری اجتماعی حوزه زنان و خانواده از کوتاه تا بلند مدت را محقق سازند.

۲. نقشه استان

شکل ۳. نقشه استان گیلان

۳. گزارش فاز یک

۳-۱. اقدامات انجام شده مقدماتی در راستای اجرایی‌سازی طرح

شناسایی تسهیل‌گر سطح ۱ متخصص، آموزش دیده و مورد تایید معاونت امور زنان و خانواده که تسلط کافی بر موضوع داشته و سابقه همکاری با معاونت را در طرح‌های سال گذشته موضوع تاب‌آوری داشته‌اند که اسم ایشان طی هماهنگی با استان و مکاتبه از سوی معاونت امور زنان و خانواده به استان‌ها اعلام گردید و دعوت ایشان برای اجرای طرح و هماهنگی زمانی برای ارائه خدمات متناسب با طرح صورت پذیرفت.

هماهنگی برای برگزاری نشست توجیهی توسط دفتر امور زنان و خانواده استانداری، با حضور تسهیل‌گر سطح ۱، جهت تبیین اهداف طرح و چگونگی اجرای بهینه آن در سطح استان، با توجه به سوابق اجرایی و گزارش‌های اجرای پروژه طی سال‌های گذشته و توجیه کارشناسان مرتبط با طرح در استانداری و مشاوران امور بانوان فرمانداری‌های سطح استان انجام گردید. سایر تجهیزات مطابق دستورالعمل ارسالی از سوی معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری و چک لیست اقلام و لوازم و الزامات برگزاری کارگاه آموزشی نیز تهیه شد (به‌طور مثال: لوازم التحریر مورد استفاده در کارگاه، مکان برگزاری، لوازم کمک آموزشی مانند ویدئو پروژکتور، پرینتر و...). امکانات صوتی و سرمایشی محل برگزاری قبل از اجرای کارگاه بازبینی و نواقص برطرف گردید.

۳-۲. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب اساتید و شاخص‌های انتخاب اساتید

انتخاب اساتید برای هر کدام از استان‌ها بر اساس ارزیابی‌های معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری در طرح تاب‌آوری سال‌های ۹۶-۱۳۹۵ و با توجه به توانایی تسهیل‌گران، شناخت نسبت به اقلیم و آسیب‌های استان و تجربه موفق در همکاری با معاونت امور زنان و خانواده و باتوجه به شاخص‌های زیر صورت گرفته است.

- تخصص، مدرک تحصیلی
- تجربه کار تسهیل‌گری در سطح استان
- تسلط کامل بر آمار آسیب‌های اجتماعی استان
- اجرای طرح‌های پژوهشی و آموزشی متعدد مرتبط در این زمینه
- استاد برجسته کشوری

۳-۳. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های غیردولتی و شاخص‌های انتخاب آنان

سازمان‌های مردم‌نهاد بومی فعال در حوزه‌های اجتماعی، خانواده، سلامت و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی در سراسر استان بر اساس شاخص‌های زیر و مکاتبه با کارشناسان امور بانوان فرمانداری‌ها و معرفی از سوی آنها انجام شد. هم‌چنین هماهنگی با کارشناسان دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری، بهزیستی و فرمانداری‌های سراسر استان در بخش سازمان‌های مردم‌نهاد نیز در این زمینه صورت پذیرفت:

- فعال و خود انگیخته در حوزه‌ی آسیب‌های اجتماعی به ویژه زنان و خانواده
- فعال در سمن‌های مرتبط با دفتر امور بانوان یا مراکز مرتبط با آسیب‌های اجتماعی
- اطمینان از مشارکت در اجرای مرحله‌ی دوم طرح
- توانایی تسهیل‌گری
- حداقل تحصیلات کارشناسی

۳-۴. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز اول طرح

<ul style="list-style-type: none"> • به مدت ۵ روز • ۲ الی ۶ مردادماه ۱۳۹۷، 	مدت زمان
<ul style="list-style-type: none"> • ۱۳۹۷/۴/۳۰ دفتر امور بانوان و خانواده استانداری به مدت ۳ ساعت 	زمان جلسه توجیهی
<ul style="list-style-type: none"> • برنامه آموزشی و الزمات و جزوات آموزشی و کمک آموزشی توسط اساتید و تسهیل‌گران از یک هفته قبل در اختیار استانداری قرار گرفت 	ارسال بسته توجیهی

شکل ۴. برنامه کارگاه

خلاصه‌ی فعالیت‌های اجرایی و علمی انجام شده تا برگزاری کارگاه به شرح زیر است:

- اسفند ۱۳۹۶: مشخص شدن مجری و عقد تفاهم‌نامه با آن
- اسفند ۱۳۹۶: برگزاری جلسات هماهنگی مجری با مدیر کل دفتر بانوان و خانواده استانداری گیلان سرکار خانم رفیعی جهت تعیین راهبردها و سیاست‌های اجرایی طرح در استان
- فروردین ۱۳۹۷: شکل‌گیری دبیرخانه و تیم اجرایی طرح
- تیر ۱۳۹۷: برگزاری اولین جلسه‌ی توجیهی برای شرکت‌کنندگان احتمالی در کارگاه
- مرداد ۱۳۹۷: برگزاری کارگاه اول تربیت تسهیل‌گران در تاریخ ۲ تا ۶ مردادماه

- مرداد ۱۳۹۷ نگارش گزارش کارگاه اول + هماهنگی با شرکت‌کنندگان در کارگاه اول برای تسهیلگری در مرحله دوم
- مرداد ۱۳۹۷ اجرای مرحله دوم طرح

خلاصه اجرای کارگاه:

این کارگاه آموزشی با حضور ۲۵ نفر از نمایندگان سازمان‌های مردم‌نهاد فعال معرفی شده از سوی فرمانداری‌ها و به تسهیل‌گری محمد کاظم متولی مصلی مدت ۵ روز از تاریخ ۲ الی ۶ مردادماه در سالن کنفرانس دفتر امور بانوان و خانواده استانداری برگزار گردید. این کارگاه با رویکرد آموزش مشارکتی و شیوه‌های خلاق آموزشی مباحثی از جمله: تاریخچه تاب‌آوری و تعاریف آن، ریسک‌ها، شوک‌ها، استرس‌ها و تاثیر آن بر سیستم، شناسایی شکاف‌ها در تاب‌آوری سیستم و تدوین نقشه‌راه تاب‌آوری سیستم در گروه‌ها مورد بحث و تمرین قرار گرفت.

جدول ۳. مشخصات اعضای سازمانهای مردم‌نهاد و تشکلهای غیر دولتی آموزش دیده بعنوان تسهیلگران محلی

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام سازمان ذیربط	نام شهرستان	ساعات حضور در کارگاه
۱	رعنا انوری	انجمن ساحل امید	بندر انزلی	۳۶
۲	معصومه رویان	موسسه پیوند مانا	رشت	۳۶
۳	سیده فاطمه زوار موسوی	مجتمع بهیستی نگاه روشن	فومن	۳۶
۴	مریم صلحی	خیریه لبخند جاوید خزر	رشت	۳۶
۵	سیده زهرا نظام دوست	انجمن مشاوران و سلامت روان	رودبار	۳۶
۶	احیاء نصراللهی	جمعیت همیاران استان سبز	رشت	۳۶
۷	سپیده توانا	جمعیت همیاران استان سبز	رشت	۳۶
۸	الناز نظامی	خیریه ایزد دوستان	رشت	۳۶
۹	توحید دوست پور	موسسه معلولین ثانی	تالش	۳۶
۱۰	فاطمه پور رمضان	جمعیت همیاران سلامت روان اجتماعی	رشت	۳۶
۱۱	تهمینه رضایی	موسسه بهیستی مهرآیین	ماسال	۳۶
۱۲	سیده ارمغان سقراط	جمعیت هلال احمر	رشت	۳۶
۱۳	مهتاب موسوی	موسسه سلامت روان مهرآگاه	لنگرود	۳۶
۱۴	فرزاد علی پور	موسسه خیریه همای سعادت	لاهیجان	۳۶
۱۵	سارا برهان باشی	جمعیت همیاران سلامت روان اجتماعی	رشت	۳۶
۱۶	زهرا صدقاتی	موسسه خیریه رهپویان آستانه آرامش	آستانه اشرفیه	۳۶
۱۷	رقيه پیراهی	موسسه خیریه رهپویان آستانه آرامش	آستانه اشرفیه	۳۶
۱۸	فاطمه صحرایی	موسسه بانوان خلاق جوان	استارا	۳۶
۱۹	تدا معما	موسسه ساحل امید	رشت، رضوانشهر	۳۶
۲۰	آتیه عاشوری	مرکز مشاوره طلوع سبز	سیاهکل	۳۶
۲۱	زهرا شمشادی	جمعیت زنان وجوانان حافظ محیط زیست	رشت	۳۶
۲۲	صاحبه میرزایی	موسسه خیریه همای سعادت	لاهیجان	۳۶
۲۳	مهدی مظلوم	موسسه سفیر سلامت	رودسر	۳۶
۲۴	محمد رضا اسدی	پایگاه سلامت روان اجتماعی مهرنو	رشت	۳۶
۲۵	زهرا قلی زاده	جمعیت همیاران استان سبز	رشت	۳۶

۳-۵. پایش طرح در فاز اول و نتایج حاصله از آن (مبتنی بر پیش‌آزمون و پس‌آزمون)

در فاز اول طرح که ۵ روز (۳۶ ساعت آموزشی) به طول انجامید، نمایندگان ۲۵ سازمان مردم‌نهاد و فعال اجتماعی به عنوان تسهیل‌گر سطح ۲ تحت آموزش قرار گرفتند. مطالب و سر فصل‌های آموزشی بر اساس محتوای در نظر گرفته شده توسط معاونت امور زنان و خانواده که در اختیار اساتید قرار گرفته بود، تدریس گردید. لازم به ذکر است فرآیند آموزشی به صورت کارگاهی طراحی و شرکت‌کنندگان علاوه بر یادگیری مطالب تئوری در قالب گروه‌های ۶-۵ نفره به تمرینات عملی پرداختند.

نقاط قوت شناسایی شده توسط تسهیلگر سطح یک:

- مشارکتی بودن پروژه در محتوا و شکل
- افزایش تعامل سمن‌ها با همدیگر و با دفتر امور بانوان
- انگیزه‌ی بالای تسهیل‌گران محلی در یادگیری و تمرین تکنیک‌های تسهیل‌گری

نقاط ضعف شناسایی شده تسهیلگر سطح یک:

- عدم آشنایی قبلی شرکت‌کنندگان کارگاه با مبحث تاب‌آوری اجتماعی
- عدم حضور کارشناسان امور بانوان فرمانداری‌ها

نقاط قوت شناسایی شده کارشناس طرح در دفتر امور زنان و خانواده استانداری:

- برنامه ریزی دقیق جهت اجرای دوره
- توزیع بسته‌های آموزشی ویژه تسهیلگران سطح ۲
- مکان مناسب آموزشی با امکانات لازم
- انتخاب افراد با سطح علمی بالاتر و فعالیت مرتبط از سوی شهرستانها
- تأمین و تخصیص اعتبار پروژه قبل از اجرا
- متناسب بودن موضوع طرح با مسائل و نیازهای جامعه
- حضور پیوسته کارشناسان دفتر امور بانوان در کارگاه

نقاط ضعف شناسایی شده توسط کارشناس طرح در دفتر امور زنان و خانواده استانداری:

- طولانی بودن زمان جهت آموزش
- با توجه به بعد مسافت شهرهای استان و کمبود امکانات اعتبار تخصیص یافته در مرحله اول

سطح کلی رضایت از کارگاه

فرم‌های ارزیابی شرکت‌کنندگان در کارگاه نشان از رضایت بالای آنها از برگزاری کارگاه داشت و میزان رضایت نسبی آنها از سطح برگزاری کارگاه به طور میانگین بالای ۸۸ در صد بوده است. جدول شماره ۳ سطح کلی رضایت شرکت‌کنندگان از کارگاه را به صورت تفکیکی نشان می‌دهد.

جدول ۴. سطح کلی رضایت شرکت‌کنندگان از کارگاه

۴. گزارش فاز دو

۴-۱. توزیع فعالیت در مناطق استان

شکل ۶. نقشه گسترده فعالیت‌ها در مناطق استان

جدول ۵. توزیع فعالیت‌ها در مناطق استان

محل	شهرستان
کوی امام رضا	رشت
اسماعیل آباد	رشت
حمیدیان	رشت
روستای چوبر	رشت
یخ‌سازی	رشت
خزرمحله	رودسر
ماسال و شاندرمن	ماسال
چالکیاسر	لنگرود

۲-۴. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی نقاط آسیب خیز و گروه‌های هدف جهت اجرای فاز دوم طرح

- هماهنگی و برگزاری جلسه‌ای با حضور فرماندار و روسای ادارات با هدف معرفی طرح در تمامی شهرستانها
- بررسی جمعیتی و جغرافیایی مناطق شهری و حاشیه‌ای شهر با کمک کارشناس امور اجتماعی فرمانداری و کارشناسان امور بانوان و خانواده فرمانداری
- شناسایی انواع آسیب‌های اجتماعی محلات و جمع بندی آنها با توجه به اطلاعات و گزارشات فرمانداری‌ها
- پایش محلی و انتخاب چند محله که آسیب‌های اجتماعی بالاتری داشتند و ورود به آنها جهت اجرای طرح

۳-۴. اقدامات انجام شده در راستای اطلاع رسانی جهت حضور گروه‌های هدف در کلاس‌های آموزشی**مربوطه**

- اطلاع رسانی محلی و کمک از افراد موثر
- بهره‌گیری از ثبت نام کنندگان در مراحل اولیه
- اطلاع رسانی فراخوان در مساجد منتخب محلات آسیب خیز.
- اطلاع رسانی در نشستهایی که امام جماعت و معتمدین محل با مردم داشتند.
- استفاده از کانون‌های مساجد و پایگاههای بسیج جهت اطلاع رسانی.
- تنظیم برنامه اجرایی کارگاه با نظر ثبت نام کننده‌ها در کارگاه.

۴-۴. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی و هماهنگی با گروه‌های ذی‌نفع در میان مردم محلی جهت**اجرای طرح**

- ارتباط گیری با بانوان موثر در محل
- به دلیل اجرای طرح‌های اجتماع‌محور از سوی سمن‌ها در محلات پرخطر افراد در دسترس بودن
- آگاهی بیشتری تسهیل‌گران و درس‌آموزی از پروژه مشابه سال گذشته برای انتخاب محلات

۵-۴. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز دوم طرح

- برگزاری نشست با مدیران شهرستانی جهت هماهنگی برای ورود به محلات (یک هفته)
- ارتباط با جامعه محلی، اطلاع رسانی اولیه و هماهنگی ورود به محلات در سطح محلی (دو هفته)
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی و جلب مشارکت جامعه محلی در راستای شناسایی آسیب‌های اجتماعی محلی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های مشارکتی جامعه محلی و راهکارهای عملیاتی برای کاهش آسیب (یک تادو ماه)
- طراحی و تدوین نقشه راه محلی با مشارکت جامعه محلی (دو هفته)
- ترسیم نقشه راه ارتقاء تاب‌آوری استان (یک هفته)

مقرر گردید تا ده روز بعد از اجرای کارگاه درفاز اول تسهیلگران سطح دو، برنامه اجرایی خود را طبق شیوه نامه اجرایی طرح بر مبنای ۶۰ ساعت آموزشی و توجیهی برای مردم محله بعد از مشورت و همفکری با مردم محلی تنظیم و به کارشناس فرمانداری و در نهایت به کارشناس مجری طرح خانم عاشقی ارائه دهند.

اکثر تسهیلگران با توجه به وقت آزاد شرکت کنندگان، جدول زمانبندی اجرای کارگاه را در طی ماه میارک رمضان شروع و به پایان رساندند.

در این فاز، ۸ محله و روستای آسیب خیز از ۶ شهرستان تحت پوشش طرح قرار گرفت. میزان ساعات آموزشی به طور میانگین برای هر محله ۶۰ ساعت در قالب فعالیت‌های تسهیل‌گری و آموزش مشارکتی، انجام شده است. شایان ذکر است مجموعاً طی سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ هم در فاز دوم اجرای پروژه ۷۸۷ نفرمورد آموزش قرار گرفتند. و درمجموع ۳۱ اجتماع محلی را طی دو سال، فعالیت‌های آموزشی را به پیش بردند.

جدول ۶. مشخصات کلاس‌های آموزشی

نام شهر / منطقه / محله	نام آموزشگر محلی (عضو سازمان غیردولتی)	میزان ساعت تدریس و تسهیلگری	تعداد متریان (زنان و خانواده‌های محلی)	عنوان ریسک یا شوک
کوی امام رضا / رشت	سپیده توانا، احیا نصراللهی	۶۰	۳۵	بیکاری زنان سرپرست خانواده
اسماعیل آباد / رشت	فاطمه پوررمضان سارا برهان باشی	۶۰	۳۵	خشونت
حمیدیان / رشت	مهدی مظلوم	۶۰	۳۵	خشونت علیه کودکان کار
رشت / یخ‌سازی	الناز گیلکی نظامی	۶۰	۳۵	بیکاری
روستای چوبر / رشت	معصومه رویان	۶۰	۳۵	روابط فرازنا شویی
خزر محله / رودسر	محمد رضا اسدی	۶۰	۳۰	خشونت خانگی
ماسال و شاندرمن / ماسال	تهمینه رضایی	۶۰	۳۶	آسیب‌های ناشی از طلاق
چالکیاسر / لنگرود	مهتاب موسوی	۶۰	۳۴	افزایش خشونت و پرخاشگری

۶-۴. نتایج حاصل از پایش طرح در فاز دوم

• مبتنی بر نتایج ارزیابی تسهیلگر سطح ۲

با توجه به آسیب‌های اجتماعی موجود و پیشرفت آنها که به صورت سونامی جامعه رادگیر کرده است، پیشنهاد می‌شود، دولت نقش جدی تری در رابطه با کنترل و پیشگیری داشته باشد. اجرای دوره تاب‌آوری اجتماعی در این شرایط یک اقدام خوب، اما کافی نیست. مردم در این شرایط نیاز به تغییر نگرش و کار فرهنگی عمیق دارند. قبل از اجرای طرح تاب‌آوری باید در این خصوص زمینه سازی کرد و در این صورت اگر این طرح به خوبی انجام شود، نقش بی بدیلی در کاهش آسیب‌های اجتماعی خواهد داشت. در هر صورت زمانی می‌توان گفت طرح موفق عمل کرده است که راهکارهای ارائه شده مورد توجه مسئولین باشد و بتوانند آنها را عملی سازند.

مشارکت موثر گروه‌های محلی برای شرکت در کارگاه و فرآیند اجرایی طرح، درگیر نمودن در فرآیند تدوین برنامه‌ریزی مشارکتی برای اولویت‌بندی مسائل محلات و فعالیت‌های میدانی برای شناخت ظرفیت‌ها، سرمایه‌ها و دارایی‌های محلات نشان از ارتباط موثر شرکت کنندگان از مدل اجرایی طرح می‌دهد. شایان ذکر است این طرح در محلات با شرایط یکسانی روبرو بوده است و محلاتی که سازمان‌های مردم نهاد و تسهیل‌گران تجربه مشارکتی را از قبل در آنها داشته است، میزان پیشرفت و اعتماد عمومی نسبت به طرح بالاتر بوده است. با عنایت به برگزاری طرح در حاشیه شهرها از سویی فرصت مغتنمی برای شرکت در کارگاه و از سویی بانوان روستاها در مناطق دوردست استان، با عنایت به دغدغه‌ها و آسیب‌هایی که با آن مواجه هستند، کمتر زمانی برای شرکت منظم در کارگاه داشته که جذب این نوع مخاطبین تجربه و تخصص کار با این نوع مخاطبین را می‌طلبید و این مشارکت در فرآیند طرح منظم و توسعه یافت.

• مبتنی بر نتایج ارزیابی تسهیلگر سطح ۱ و کارشناس طرح تاب‌آوری در دفتر امور زنان و خانواده استانداری

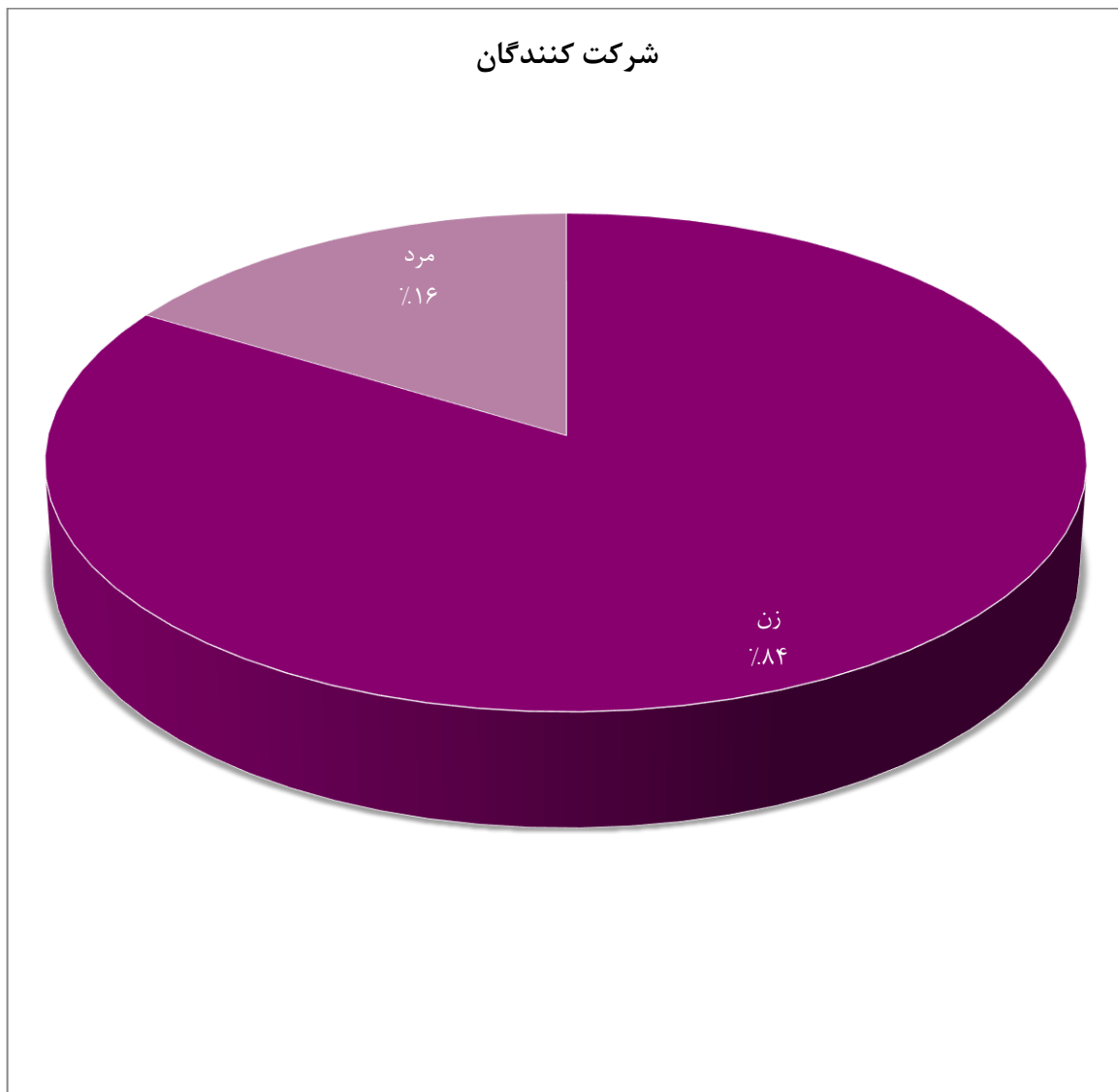
ارزیابی بر اساس مشاهدات و بازدیدهای میدانی صورت پذیرفته و شاخص‌هایی مانند مشارکت افراد و گروه‌های محلی، درگیر نمودن شرکت کنندگان در انتخاب و اولویت‌بندی مساله، بهره‌گیری از ظرفیت‌های محلی برای حل مساله و مشکل مطرح شده و میزان ارتباط موثر تسهیل‌گر سطح ۲ با جامعه محلی در نظر گرفته شده است.

۴-۷. نقاط قوت و ضعف شناسایی شده (از نگاه تسهیلگر سطح ۲، کارشناس طرح در دفتر امور زنان و خانواده استانداری و تسهیلگر سطح ۱، نظرسنجی از شرکت‌کنندگان در کارگاه‌ها)

- اجتماع محور بودن طرح.
- توجه ویژه سرکار خانم رفیعی، مدیرکل محترم امور بانوان و خانواده به اجرای طرح و تاکید ایشان به کارشناسان فرمانداری جهت همکاری و همراهی با تسهیلگر.
- برگزاری دوره به صورت کارگاه مشارکتی و ایجاد جذابیت در بین شرکت‌کنندگان با کارهای گروهی.
- عدم محدودیت جنسی و سنی و تحصیلاتی و اجتماعی و ...

• نقاط ضعف

- عدم حضور و همکاری بعضی از کارشناسان فرمانداریها در محلات علی‌رغم برگزاری جلسه توجیهی و آموزشی.
- مناسب نبودن مکان کارگاهها در محلات در اکثر شهرستانها به خاطر عدم همکاری سایر ارگانها.
- مناسب نبودن زمان اجرای کارگاهها با توجه به مصادف شدن با ماه کشاورزی در استان گیلان.
- حضور افراد توجیه نشده در کارگاه باعث اختلال در اجرای کارگاه به صورت صحیح شده بود.
- ضعف نظارت و پیگیری از طرف کارشناسان فرمانداری در شهرستانها.

شکل ۷. نمودار جنسیت شرکت‌کنندگان

۵. نقشه راه تاب‌آوری محلات

۵-۱. شهرستان رشت - کوی امام رضا

• سیمای محله

شکل ۸. سیمای کوی امام رضا

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در کوی امام رضا

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوگ)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۳ ساله

شکل ۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در کوی امام رضا

جدول ۷. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در کوی امام رضا

دارایی اقتصادی	دارایی اجتماعی	دارایی فیزیکی	دارایی طبیعی	دارایی انسانی
-	مدرسه، مسجد، مهد کودک و پیش دبستانی، پایگاه بسیج حضرت معصومه، مطب مامائی	زمین کشاورزی کوچه‌های عریض برای بازی کودکان	مربیان قرآن افراد کلیدی محله مربی خیاطی مربی چرم دوزی	گروه‌های قرآنی مشارکت زنان در فعالیت‌های اجتماعی مثل روضه خوانی کلاس قرآن خیاطی ...

جدول ۸. حمایت و تقویت ظرفیتها در کوی امام رضا

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر
تقریباً در یک گروه سنی هستند مادر و همسر همه با هم آشنا هستند علاقه به کارهای فنی و حرفه‌ای و صنایع دستی دارند	آموزش مدیریت اقتصادی آموزش مهارت صنایع دستی (گلدوزی - قالیبافی - چرم دوزی و ...) آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای (خیاطی ...) کلاسهای مشاوره رایگان برای افزایش تاب‌آوری این زنان	افزایش توانمندی زنان خانه دار افزایش اعتماد به نفس خودباوری رشد مهارت‌های فردی و اجتماعی
نیازسنجی دقیق و کسب آمار از طریق کانون بانوان استان گیلان و بهزیستی شناسایی دقیق این گروه از زنان توسط مرکز مردم نهاد بعد از سپری کردن دوره کوتاه مدت	شناخت دقیق نقاط و ضعف با توجه به مدت زمان سپری شده در اجرای طرح کوتاه مدت پیگیری نتیجه کارهای انجام شده در کوتاه مدت و برنامه ریزی این پروژه برای بلند مدت	کسب منزلت اجتماعی بهبود جایگاه زنان خانه در خانواده و جامعه ایجاد شرایط شغلی امن
حمایت کانون بانوان استان گیلان بهزیستی و فرمانداری از طرح اجرا شده هماهنگی و همکاری‌های لازم برای اختصاص دادن بودجه در این زمینه	صادر کردن مجوز جهت حمایت از زنان خانه دار (بیکار) صدور مجوز برای اشتغال زنان بعد از گذراندن دوره‌های آموزشی لازم فنی و حرفه‌ای و حمایت از آنها	ثبات شغلی استقلال مالی

جدول ۹. اقدامات پیش بینی شده برای طرح تاب‌آوری کوی امام رضا

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	آموزش فنی و حرفه‌ای	۳ ماه	دفتر امور بانوان و خانواده بانوان استانداری گیلان سازمان مردم نهاد
۲	کلاس‌های مشاوره جمعی رایگان	۳ ماه	بهزیستی سازمان مردم نهاد
۳	آموزش شیوه‌های پس انداز کردن	۲ ماهه	سازمان مردم نهاد
۴	دادن مکان‌های مناسب برای انجام پروژه‌های فنی و حرفه‌ای بعد از آموزش‌های لازم	یکساله	دفتر امور بانوان و خانواده بانوان استانداری گیلان
۵	ایجاد شرایط کاری پاره وقت	یکساله	دفتر امور بانوان و خانواده بانوان استانداری گیلان فرمانداری

گالری تصاویر

شکل ۱۰- گالری تصاویر طرح تاب‌آوری

۵-۲. شهرستان رشت - محله اسماعیل آباد

• سیمای محله

اسماعیل آباد	نام محله
پسران و دختران محلی نوجوان و جوان	گروه مخاطب
خشونت	نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)
تابستان و پاییز ۱۳۹۷	زمان اجرا
۶۰ ساعت	میزان ساعت
فاطمه پوررمضان، سارا برهان باشی	نام تسهیلگران

شکل ۱۱. سیمای محله اسماعیل آباد

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله اسماعیل آباد

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
خشونت	فراگیر و بلندمدت	محلی	<ul style="list-style-type: none"> بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه بازه زمانی بلند مدت: ۲ ساله

شکل ۱۲. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله اسماعیل آباد

جدول ۱۰. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در محله اسماعیل آباد

دارایی اقتصادی	دارایی اجتماعی	دارایی فیزیکی	دارایی طبیعی	دارایی انسانی
صندوق قرض الحسنه حمایت‌های مالی کمک به مسجد قسمتی از درآمد افراد برای افراد فقیر	فعالیت شورای محله برای حل مشکلات مشارکت‌های اجتماعی زنان مشارکت‌های افراد در کلاس‌های آموزشی مشارکت در کارهای مسجد شرکت افراد در کلاس‌های قرآن	مرکز بهداشت مدرسه مسجد پایگاه بسیج شهرداری فروشگاه	درختکاری استخر پرورش ماهی زمین کشاورزی دامپروری باغداری زمین بازی	مربیان کلاس‌های آموزشی قرآن جوانان محله آموزش‌ها در پایگاه بسیج کلاس تاب‌آوری

جدول ۱۱. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله اسماعیل آباد

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	ایجاد زمینهای ورزشی محلی و برگزاری مسابقات ورزشی محلات	سه ماهه	سازمان ورزش و جوانان
۲	آموزش مهارت‌های زندگی	سه ماهه	بهبودی، سازمانهای مردم نهاد
۳	برگزاری همایش‌ها و کلاس‌های آموزشی پیشگیری از اعتیاد و شناخت مواد	سه تا شش ماهه	شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر، کلینیک‌های مددکاری، خیریه‌های محلی و مراکز مشاوره
۴	ایجاد امنیت و پیشگیری از فروش مواد و پیشگیری از خشونت‌های محلی	شش ماهه	نیروی انتظامی
۵	گسترش آموزه‌های دینی و فرهنگ غنی کشور	شش ماه تا یکسال	پایگاه بسیج ومسجد
۶	ایجاد نشست‌ها و گرد همایی‌هایی در زمینه سلامت روان و کمک به بهبود آسیب‌های روانی محله	یک تا سه سال	سازمانهای مردمنهاد، نظام روانشناسی و مشاوره

۳-۵. شهرستان رشت - محله حمیدیان

• سیمای محله

نام محله	• محله حمیدیان
گروه مخاطب	• کودکان کار و خیابان و خانواده‌های آنها
نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)	• خشونت علیه کودکان کار
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• مهدی مظلوم

شکل ۱۳. سیمای محله حمیدیان

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله حمیدیان

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• حاشیه نشینی و مهاجرت	• ویژه	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت» ۲ ماه

شکل ۱۴. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله حمیدیان

جدول ۱۲. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در محله حمیدیان

دارایی اقتصادی	دارایی اجتماعی	دارایی فیزیکی	دارایی طبیعی	دارایی انسانی
درآمد ناچیز از فروش کالا و خدمات.	برخورداری از حمایت‌های اجتماعی که از سوی برخی خیرین و سازمان بهزیستی انجام می‌شود برخورداری از حمایت مرکز آموزشی و حمایتی کودک و خانواده مشارکت در فعالیتهای جمعی و گروه‌های سرود و ...	دسترسی به خیابان و چهارراه‌ها جهت دستفروشی و کار کردن. دسترسی برخی از این کودکان به فضای آموزشی و پرورشی مدرسه. برخورداری از محوطه و همچنین وسایل بازی مرکز آموزشی حمایتی کودک و خانواده.	آب و هوای مناسب در فصل تابستان جهت کار کردن دارای پارک و گاهای زمین بازی می‌باشند	داشتن نیروی بدنی با انرژی جمعی بودن فعالیت‌ها و انجام فعالیت‌های ورزشی و کارهای گروهی

جدول ۱۳. حمایت و تقویت ظرفیت‌ها در محله حمیدیان

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر
شروع در کوتاه مدت	همه این کودکان مشغول کار کردن هستند. درآمد ناچیزی دارند تحت تاثیر آسیب‌های زیادی قرار دارند شناخت کافی از موقعیت منطقه‌ای و شهری دارند. تا حدی سواد خواندن و نوشتن دارند یکدیگر را می‌شناسند در یک گروه سنی قرار دارند	ارائه آموزش‌های مهارت‌های فردی و اجتماعی ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برای آماده سازی کودکان در آینده آموزش مدیریت اقتصادی آموزش به والدین و خانواده این کودکان، زیرا این افراد از اقشار بسیار آسیب پذیر جامعه می‌باشند.
شروع در میان مدت	نیاز سنجی دقیق و کسب آمار از طریق بهزیستی پس از کارهای ابتدایی. شناسایی دقیق مشکلات توسط مراکز مردم نهاد پس از سپری کردن دوران کوتاه مدت	شناخت دقیق نقاط ضعف و قوت با توجه به مدت زمان سپری شده در دوران کوتاه مدت. دستیابی به ثمره کارهای انجام شده در کوتاه مدت و برنامه ریزی برای بلند مدت
شروع در بلند مدت	حمایت استانداری و فرمانداری‌ها از طرح اجرا شده و هماهنگی برای تخصیص بودجه و همکاری در این زمینه	تصویب قانون منع کار کردن کودکان توسط مجلس شورای اسلامی تصویب قانون جامع حمایتی از خانواده آسیب دیده و آسیب پذیر کودکان کار

جدول ۱۴. اقدامات پیش بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله حمیدیان

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	تحت پوشش بیمه قرار دادن کودکان کار و قرار دادن مقرری برایشان تا زمانی که به سن قانونی برسند و بتوانند وارد بازار کار بشوند.	برنامه‌ریزی برای سالهای آینده	سازمان بیمه و تامین اجتماعی
۲	نیاز سنجی دقیق و دسته بندی کردن کودکان با توجه به وضعیت شان	طی یک ماه البته تا حدی صورت گرفته است	مرکز حمایتی و آموزشی کودک و خانواده
۳	برگزاری جلسه‌های مشاوره و تخصیص اعتبار جهت حمایت از کودکان کار	طی سال	سازمان بهزیستی
۴	ارتباط با صنعت و صنایع جهت معرفی کودکان برای آینده کاری‌شان	به طور مداوم و با توجه به ارتباط با مراکزی که کودکان کار را تحت پوشش خود دارند علی‌الخصوص مراکزی که در حمیدیان واقع شده است زیرا بیش از ۱۰۰ کودک کار زیرمجموعه این مرکز اند.	اداره کل کار و رفاه و تامین اجتماعی
۵	برگزاری کلاس‌های حرفه‌آموزی و آماده سازی کودکان برای ورود به بازار کار در آینده و همچنین معرفی به صاحبان صنایع و متخصصین کوچک جهت کسب درآمد	طی یک ماه آینده و در ادامه به طور مستمر	سازمان فنی حرفه ای
۶	تصویب قوانین حمایتی و آموزشی مدون برای کودکان کار و اقشار آسیب دیده	طی یک سال آینده	مجلس شورای اسلامی

گالری تصاویر

شکل ۱۵- گالری تصاویر طرح تاب‌آوری

۴-۵. شهرستان رشت - محله یخ‌سازی

• سیمای محله

شکل ۱۶. سیمای محله یخ‌سازی

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله یخ‌سازی

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری	• فراگیر	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۳ سال

شکل ۱۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در موسسه ایزد دوستان

جدول ۱۵. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در محله یخ‌سازی

دارایی اقتصادی	دارایی اجتماعی	دارایی فیزیکی	دارایی طبیعی	دارایی انسانی
• سرمایه شخصی • سرمایه خانوادگی	• عضویت NGO • فعالیتهای گروهی محله	• شورای محل • مراکز فروش و ارتباطات مراکز تجاری محل • مراکز فرهنگی یا آموزشی موجود • مسجد	• فضای سبز	• اعضای شورا • تحصیل کردگان محل • تحصیل کردگان و افراد موفق فامیل • دوستان و فامیل • امام جماعت

جدول ۱۶. حمایت و تقویت ظرفیت‌ها در محله یخ‌سازی

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر
آموزش و یادگیری و افزایش مهارت فردی	توانمندی در یافتن کار مناسب	ارتقاء تفکر کارآفرینی در نوجوانان و جوانان
توسعه دورس تخصصی در مدارس در زمینه کسب و کار	ایجاد مراکز نوآوری ویژه نوجوانان و جوانان	توسعه کسب و کارهای نوین با رویکرد جذب جوانان
آموزش‌های متنوع مجازی در زمینه کسب و کار و تولیدات نوجوانان	توسعه کسب و کار و حرفه‌آموزی ومهارت‌های اجتماعی در کتب درسی و سرفصل‌های آموزشی مدارس	تصویب قوانین حمایتی در وزارت آموزش و پرورش و مجلس شورای اسلامی در خصوص ایجاد مدارس مهارت‌های کسب و کار و مدارس اجتماعی

جدول ۱۷. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله یخ‌سازی

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	خودشناسی، ارتقاء فردی و افزایش تحصیلات	بلندمدت	فرد
۲	مشارکت اولیای و اعضای خانواده در حمایت روحی و مالی	میان مدت	خانواده و سرمایه‌های فامیلی اعم از مالی و غیر
۳	ایجاد دغدغه‌ی محلی	میان مدت	شورای محل
۴	افزایش آموزش‌های اجتماعی و رفع تبعیضها و فراهم نمودن زمینه یکسان پیشرفت در جامعه استانی	بلندمدت	استانداری و دستگاه‌های اجرای
۵	سیاست‌گذاری در اشتغال برابر و ترویج کارآفرینی	میان مدت	نهاد ریاست جمهوری و قوه مقننه

۵-۵. شهرستان شفت - روستای چوبر

• سیمای محله

نام محله	• روستای چوبر
گروه مخاطب	• زنان جامعه محلی
نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)	• روابط فرازنشویی
زمان اجرا	• تابستان و پاییز ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• معصومه رویان

شکل ۱۸. سیمای روستای چوبر

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در روستای چوبر

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• روابط فرازنشویی	• بلندمدت و فراگیر	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۳ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۳ سال

شکل ۱۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در روستای چوبر

جدول ۱۸. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در روستای چوبر

دارایی اقتصادی	دارایی اجتماعی	دارایی فیزیکی	دارایی طبیعی	دارایی انسانی
دام و زمین‌های حاصلخیز	هم‌هنگی و پشتیبانی محلی از یکدیگر	-	زمینهای زراعتی و جنگلهای سرسبز	جوان‌های تحصیلکرده

جدول ۱۹. حمایت و تقویت ظرفیت‌ها در روستای چوبر

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر
شروع در کوتاه مدت	زنان خانه دار هستند، فرزند دارند و زمین و دام دارند، زنان امنیت ندارند توانایی ابراز وجود ندارند	خودآگاهی، خودباوری رسیدن به توانایی‌های مثل اظهار نظر کردن
شروع در میان مدت	توانایی ابراز وجود دارند	پذیرفته‌شدن توسط مردان جامعه
شروع در بلند مدت	به عنوان یک عضو موثر در خانواده پذیرفته شده اند	استقلال مالی و استقلال عاطفی

جدول ۲۰. اقدامات پیش بینی شده برای طرح تاب‌آوری روستای چوبر

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	برقراری کلاسهای آموزشی برای استفاده از توانمندیهای افراد	در طول سال	سازمان‌های مردم نهاد، دهیاری و بهزیستی
۲	برقراری جلسات گروهی برای در میان گذاشتن تجربیات خود با سایر اعضا و اتحاد گروهی	در طول سال	سازمان‌های مردم نهاد، شورای روستا
۳	برقراری جلسات آموزشی برای کل اعضای خانواده	در طول سال	سازمانهای مردم نهاد، موسسات خیریه و پایگاه بسیج محلی
۴	استفاده از فضای روستا و توانمندی تحصیلکرده‌ها و ایجاد شغل و رفع مساله بیکاری	بلندمدت و ۳ ساله	دولت
۵	استفاده از ظرفیت‌های محیطی روستا برای احداث مکانهایی مثل پارک و یا باشگاه برای سلامت و اعتماد به نفس بانوان	بلند مدت و ۳ ساله	دولت

گالری تصاویر

شکل ۲۰- گالری تصاویر طرح تاب‌آوری

۵-۶. شهرستان رودسر - خزر محله

• سیمای محله: درمیان

نام محله	• خزر محله
گروه مخاطب	• زنان محلی
نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)	• خشونت خانگی
زمان اجرا	• تابستان و پاییز ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• محمد رضا اسدی

شکل ۲۱. سیمای خزر محله رودسر

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در خزر محله رودسر

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• خشونت خانگی	• فراگیر و بلند مدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۲ سال

شکل ۲۲. مشخصات طرح تاب‌آوری در خزر محله

جدول ۲۱. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در خزر محله رودسر

دارایی اقتصادی	دارایی اجتماعی	دارایی فیزیکی	دارایی طبیعی	دارایی انسانی
دام سبک زمینهای حاصلخیز برای کشت	سالن ورزشی شهدای جنیدی، مهدکودک گل‌های قرآنی	زمین فوتبال	زمینهای زراعتی جنگلهای سرسبز دشت	<i>Ngo</i> سلامت اجتماعی مهر نو، افراد خیر، گروه‌های قرآنی

جدول ۲۲. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری خزرمحله رودسر

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	تشکیل منسجم‌تر کلاس‌ها و برنامه ریزی مناسب گروه. آموزش مهارت‌های حل تعارض و شناختی، آموزش مهارت‌های روابط میان فردی و مهارت‌های فرزند پروری	کوتاه و میلان مدت	سازمان‌های مردم نهاد و بهزیستی، روانشناسان متخصص در حوزه
۲	مدیریت خشم جهت آموزش اصولی، غربال کردن گروه با هدف آموزش‌های فردی و مرحله به مرحله و استحکام و ماندگاری بنیان خانواده	بلندمدت	بهزیستی، دفتر امور بانوان و خانواده استانداری، کلینیک‌های مددکاری
۳	خودباوری، شادکامی، رشد یافتگی پذیرفته شدن در جامعه و افزایش اعتماد به نفس	کوتاه و میان مدت	بهزیستی، موسسات مردم نهاد، مراکز مشاوره، مراکز خدمات بهزیستی محلی، داوطلبان محلی و شورای محلات

گالری تصاویر

شکل ۲۳- گالری تصاویر طرح تاب‌آوری

۵-۷. شهرستان ماسال - محله ماسال و شاندرمن

• سیمای محله

شکل ۲۴. سیمای محله ماسال و شاندرمن

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله ماسال و شاندرمن

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• آسیب‌های ناشی از طلاق	• فراگیر و بلند مدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۳ ماه

شکل ۲۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله ماسال و شاندرمن

جدول ۲۳. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در محله ماسال و شاندرمن

دارایی اقتصادی	دارایی اجتماعی	دارایی فیزیکی	دارایی طبیعی	دارایی انسانی
کمیته امداد بهبودی و خیریه قرعه کشی‌های محلی تولیدات محلی	گروه‌های مذهبی (به مسجد) پایگاه بسیج (کلاس‌های قرآن - کلاس‌های سواد آموزی)	خانه بهداشت مدرسه مسجد باشگاه ورزشی کتابخانه	زمین‌های قابل کشت (برنج - سبزی و پرورش گل) پارک محله پرورش مرغ و جوجه محلی	پدر و مادر و بزرگان فامیل اعضای شورای حل اختلاف دهیاری مشاورین فرمانداری

جدول ۲۴. حمایت و تقویت ظرفیت‌ها در محله ماسال و شاندرمن

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر
شروع در کوتاه مدت	افزایش اعتماد عمومی به یکدیگر شناخت افراد نسبت به مشکلات دیگران و مشکلات مشابه خود	پی بردن به توانمندی‌های خود در فرآیند فعالیت‌های مشارکتی
شروع در میان مدت	مشارکت و گفتگو در جمع افزایش اعتماد به نفس برای فکر کردن به توانمندی‌ها راهکارهای عملی برای حل مسایل خود	افزایش اعتماد به نفس برای ایجاد یک سبک زندگی جدید
شروع در بلند مدت	شناخت و دسته بندی اولویت‌ها و پذیرش تغییر	کسب درآمد پایدار و استقلال شخصیتی در زندگی

جدول ۲۵. اقدامات پیش بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله ماسال و شاندرمن

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	تشکیل کلاس‌هایی جهت فراگیری مهارت‌هایی جهت کسب درآمد	۱ تا ۳ ماه	بهزیستی و کمیته امداد
۲	آموزش‌های اصولی برای ارتقاء آگاه سازی خانواده‌ها برای ارتباطات اجتماعی سالم و مهارت فرزند پروری	۳ تا ۶ ماه	بهزیستی - فرمانداری‌ها و به کارگیری مشاورین و متخصصین کارآمد
۳	با توجه به سرمایه‌ها طبیعی موجود ابر تسهیلات مالی در اختیار این افراد قرار گیرد تا بتوانند به توانمندی مالی برسند. همراه با کلاس‌های آموزشی مربوط به سرمایه محلی	۱ سال	توسط سازمان بسیج و فرمانداری‌ها

گالری تصاویر

شکل ۲۶- گالری تصاویر طرح تاب‌آوری

۵-۸. شهرستان لنگرود- محله چالکیاسر

• سیمای محله

نام محله	• چالکیاسر
گروه مخاطب	• افزایش خشونت و پرخاشگری
نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)	• نوجوانان محلی
زمان اجرا	• تابستان و پاییز ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• مهتاب موسوی

شکل ۲۷. سیمای محله چالکیاسر

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله چالکیاسر

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• افزایش خشونت و پرخاشگری	• فراگیر و ویژه	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلندمدت: ۲ سال

شکل ۲۸. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله چالکیاسر

جدول ۲۶. دارایی‌های مرتبط با این طرح تاب‌آوری در محله چالکیاسر

دارایی اقتصادی	دارایی اجتماعی	دارایی فیزیکی	دارایی طبیعی	دارایی انسانی
-----	مدرسه مسجد ارتباط موثر بین نوجوانان	سالن ورزشی طالقانی- پژوهشگاه معلم	پارک فجر	قدرت تفکر و تغییر نوجوانان علاقه مند و پر انرژی

جدول ۲۷. حمایت و تقویت ظرفیت‌ها در محله چالکیاسر

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
شرکت در کلاس‌های آموزشی	ارتقای سطح آموزشی	توسعه فردی پایداری در ارتباطات میان فردی	شروع در کوتاه مدت
شناخت خشم و باور به اینکه می‌تواند رفتار پرخاشگرانه نداشته باشد	مدیریت هیجانات و کنترل خشم انتخاب رفتارهای جایگزین آموزش مهارت ارتباطی	حذف و کاهش خشونت در سطح خانواده و اجتماعی	شروع در میان مدت
ایجاد مراکز پایدار برای آموزش و توان افزایی		استقلال و توسعه کارآمدی ر سطح فردی و اجتماعی	شروع در بلند مدت

جدول ۲۸. اقدامات پیش بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله چالکیاسر

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	توسعه امکان عمومی برای اوقات فراغت و برنامه‌های فرهنگی و ورزشی	یکساله	سازمان ورزش و جوانان
۲	آموزش مهارت‌های زندگی، آشنایی با ظرفیت‌ها و قابلیت‌های فردی	سه ماهه	بهبودی، سازمان‌های مردم نهاد
۳	برگزاری همایش‌ها و کلاس‌های آموزشی پیشگیری از خشونت	سه تا شش ماهه	شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر، کلینیک‌های مددکاری، خیریه‌های محلی و مراکز مشاوره

۶. سیمای تاب‌آوری

سیمای طرح توان‌افزایی و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی در استان گیلان

معاونت امور زنان و خانواده
ریاست جمهوری

سال ۹۷ - ۱۳۹۶

نوع ریسک‌ها	تعداد تسهیل‌گران	تعداد افراد تحت پوشش	تعداد ریسک‌ها یا شوک‌های شناسایی شده	تعداد اجتماع محلی
بلند مدت و فراگیر	۳۱	۷۸۷	۴	۳۱

۷. سیمای ریسک‌ها

سیمای ریسک‌ها و شوک‌های شناسایی شده در طرح توان‌افزایی
و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی در جوامع محلی استان گیلان

کیلان

سال ۹۷-۱۳۹۶

سیمای طرح تاب‌آوری استان گیلان

عنوان ریسک‌های اولویت‌دار شناسایی شده

- بیکاری
- خشونت خانگی
- روابط فرا زناشویی
- آسیب‌های ناشی از طلاق

۸. نقشه راه

